

ย้อนอดีตกาฬสินธุ์ ๒๒๐ ปี

พระยาชัยสุนทร (ท้าวโสมพะมิตร) เจ้าเมืองกาฬสินธุ์องค์แรก (พ.ศ. ๒๕๓๖)

ที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/ไฟล์:ท้าวโสมพะมิตร.png>

ทศพนธ์ นรทัศน์

เลขานุการชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์

www.facebook.com/kalasin tourism

บทนำ

กาฬสินธุ์มีประวัติศาสตร์ยาวนานมาถึง ๒๒๐ ปี นับเนื่องแต่ท้าวโสมพะมิตรได้นำกาน้ำสัมฤทธิ์ ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระองค์ท่านทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะบ้านแก่งสำโรงขึ้นเป็นเมืองพระราชทานนามว่า “กาฬสินธุ์” เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๓๖ พร้อมทั้งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ท้าวโสมพะมิตรเป็นพระยาชัยสุนทร ครองเมืองกาฬสินธุ์เป็น

คนแรก และผู้คนในถิ่นนี้จึงได้นามว่า “ชาวกาฬสินธุ์” ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา บทความนี้จะนำท่านผู้อ่านย้อนกลับไปดูประวัติศาสตร์การก่อตั้งเมืองกาฬสินธุ์ พระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อจังหวัดกาฬสินธุ์ และปูชนียบุคคลของจังหวัดกาฬสินธุ์

ประวัติศาสตร์กาฬสินธุ์

ก่อนที่จะมีการตั้งเมืองกาฬสินธุ์ ภูมิภาคแห่งนี้ขึ้นอยู่กับเวียงจันทน์ กษัตริย์ในเวียงจันทน์ มีอำนาจแผ่ไปอย่างกว้างขวาง (พระครูสุตินาราทิทักษ์, ๒๕๐๓ : ๑๖๓) เมืองกาฬสินธุ์ หรือจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ยกฐานะขึ้นเป็น “เมือง” ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ประวัติความเป็นมาของเมืองกาฬสินธุ์ สืบได้ว่าอาณาบริเวณของเมืองกาฬสินธุ์ปัจจุบัน เดิมเป็นที่อยู่ของชนชาติละว้าราวปี พ.ศ. ๑๖๐๐ พระเจ้าอโนรชามังขอมหาราชแห่งพม่า ได้ทรงแผ่อำนาจครอบคลุมมาถึงบริเวณเมืองนี้ กวาดต้อนผู้คนจำนวนมากไปเป็นเชลย จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๓๑๐ พระเจ้าวงศ์เวียงดาแห่งนครเวียงจันทน์ ได้สิ้นพระชนม์ลง โอรสเจ้าเพี้ยเมืองแสน ได้ยกกองทัพเข้ายึดเมืองเวียงจันทน์ประสบความสำเร็จ และได้รับสถาปนาขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินสืบแทน ทรงพระนามว่า “พระเจ้าศิริบุญสาร” เมื่อพระเจ้าศิริบุญสารขึ้นครองราชสมบัติแล้ว ทรงกดขี่ข่มเหงเบียดเบียนอาณาประชาราษฎร์ ให้ได้รับความเดือดร้อนแสนสาหัส ดังนั้น ประมาณปี พ.ศ. ๒๓๒๐ ท้าวโสมพะมิตร และอุปฮาดเมืองแสนคือนโปง เมืองแสนหน้าจ่าเกิดขัดใจกับพระเจ้าศิริบุญสาร เจ้าผู้ครองนครเวียงจันทน์จึงได้รวบรวมผู้คนที่เป็นสมัครพรรคพวก อพยพจากดินแดนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ข้ามมาตั้งบ้านเรือนอยู่แถวบริเวณลุ่มน้ำก่ำ แถบบ้านผ้าขาวพันนา หนองหาร ธาตุเขียงชุม เมืองพรรณานิคม ซึ่งเป็นหมู่บ้านและอำเภอของจังหวัดสกลนครในปัจจุบัน

ครั้นต่อมาท้าวศิริบุญสารได้ยกกองทัพติดตามมาเพื่อกวาดต้อนผู้คนที่ได้หลบหนีมานี้ให้กลับคืนสู่นครเวียงจันทน์ ทำให้ท้าวโสมพะมิตรและพรรคพวกต้องอพยพต่อไปและได้แบ่งแยกกันออกเป็น ๒ สาย

พวกที่หนึ่ง

เมืองแสนหน้าจ่าเป็นหัวหน้า นำสมัครพรรคพวกบ่าวไพร่บุตรหลานมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันออกสมทบกับพวกพระวอพระตา ซึ่งแตกทัพมาจากเมืองนครเขื่อนขันธ์ กาบแก้ว บัวบาน (เมืองหนองบัวลำภู) พระตาถูกปืนเข้าศึกถึงแก่ความตายในสนามรบ พระวอกับเมืองแสนหน้าจ่า รวบรวมไพร่พลที่เหลือหลบหนีไปจนกระทั่งถึงนครจำปาศักดิ์ แล้วได้นำเครื่องบรรณาการเข้าถวายขอพึ่งบารมีของพระเจ้าองค์หลวงแห่งนครจำปาศักดิ์ พระเจ้าองค์หลวงรับสั่งให้ไปตั้งอยู่ ณ ดอนค้อนกอง พระวอจึงสร้างค่ายขุดคูขึ้นเพื่อป้องกันเข้าศึก เรียกค่ายนั้นในเวลาต่อมาว่า “ค่ายบ้านดู่บ้านแก”

พ.ศ. ๒๓๒๑ พระเจ้าศิริบุญสารยังมีความโกรธแค้นไม่หาย จึงแต่งตั้งให้เพี้ยสรรพสุโขยกกองทัพกำลังหมื่นเศษติดตามลงมาเพื่อจับพระวอ และพรรคพวก พระวอได้ยกกำลังออกต่อสู้ด้วยความห้าวหาญยิ่ง แต่สู้กำลังที่เหนือกว่าไม่ได้จนวาระสุดท้ายได้ถึงแก่ความตาย ณ ค่ายบ้านดู่บ้านแกนั่นเอง ท้าวคำผิง

ท้าวทิดพรหม และท้าวกำผู้เป็นบุตรหลาน ได้พาผู้คนที่เหลือหลบหนีเข้าไปอยู่ในเกาะกลางลำแม่น้ำมูลมีชื่อว่า “ดอนมดแดง” ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ในท้องที่จังหวัดอุบลราชธานี

พวกที่สอง

ท้าวโสมพะมิตรเป็นหัวหน้า ได้พาสมัครพรรคพวกยกพลข้ามสันเขาภูพานลงมาทางใต้ และได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านกลางหมื่น ขณะให้ผู้คนจัดสร้างที่พักอาศัยอยู่นั้น ท้าวโสมพะมิตรได้สำรวจผู้คนมีประมาณ ๕,๐๐๐ คน (ครึ่ง หรือกลางหมื่น เหมือนชื่อบ้าน ปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์) และท้าวโสมพะมิตรได้ส่งท้าวตรัย และผู้รู้หลายท่านออกเสาะหาชัยภูมิ เลือกทำเลที่จะสร้างเมืองใหม่ ท้าวตรัยและคณะใช้เวลาสำรวจอยู่ประมาณปีเศษ จึงได้พบทำเลอันเหมาะสม คือได้พบลำน้ำป่าและเห็นว่าแก่งลำโรง ชายแดนสงเปลือยมีดินมีน้ำอุดมสมบูรณ์ ควรแก่การตั้งเป็นบ้านเป็นเมือง จึงได้อพยพผู้คนมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนี้ และได้จัดสร้างหลักเมืองขึ้น ณ ที่ตั้งศาลเจ้าพ่อหลักเมืองปัจจุบัน โดยตั้งตัวเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อใคร

ครั้นต่อมา สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้สถาปนากรุงเทพมหานครขึ้นเป็นเมืองหลวงและเจริญรุ่งเรืองมาก ท้าวโสมพะมิตรเห็นโอกาสดีจึงได้นำเครื่องบรรณาการเข้าถวายสวามิภักดิ์และได้กราบทูลขอตั้ง บ้านแก่งลำโรงขึ้นเป็นเมือง เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๓๔ โดยถือเอานิคมเมืองพรรณานิคมและเมืองหนองหารธาตุเชิงชุม อันเป็นเมืองเดิมใช้ลุ่มน้ำก่ำเป็นแหล่งประกอบอาชีพซึ่งชาวพื้นเมืองเรียกว่าแม่น้ำ “ก่ำ” แปลว่า ดำ นั่นเอง ประกอบกับในครั้งนั้นท้าวโสมพะมิตรได้นำกาน้ำสัมฤทธิ์ทูลเกล้าฯ ถวาย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ยกฐานะบ้านแก่งลำโรงขึ้นเป็นเมือง พระราชทานนามว่า “กาฬสินธุ์” เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๓๖ พร้อมทั้งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้ท้าวโสมพะมิตรเป็นพระยาชัยสุนทร ครองเมืองกาฬสินธุ์เป็นคนแรก และผู้คนในถิ่นนี้จึงได้นามว่า “ชาวกาฬสินธุ์” ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ในครั้งนั้น ท้าวโสมพะมิตร (พระยาชัยสุนทร) ได้ปกครองอาณาประชาราษฎร์ในเขตดินแดนแถบใต้สันเขาภูพานให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขด้วยดีเสมอมา แผนที่เมืองกาฬสินธุ์สมัยนั้น ทิศเหนือจดเมืองเวียงจันทน์ และแม่น้ำพอง ทางตะวันออกจดแดนเมืองนครพนม เมืองมุกดาหาร ผ่านเขาภูพาน ตัดลงมาถึงห้วยหลักทอดยอดอย่าง ทางตะวันตกจดลำน้ำชีต่อแดนเมืองร้อยเอ็ด และต่อแดนเมืองสิงโคกอยู่ หรือบ้านสิงท่าอยู่ (เมืองยโสธร ปัจจุบัน) ทางทิศใต้ลำน้ำพะชี (แม่น้ำชี ปัจจุบัน)

ครั้นท้าวโสมพะมิตรถึงแก่กรรม (เมื่ออายุ ๗๐ ปี) ท้าวหมาแพงบุตรอุปฮาดเมืองแสนชั้นรองได้รับพระราชทานเป็นพระยาชัยสุนทรครองเมืองกาฬสินธุ์แทน ซึ่งตรงกับปี พ.ศ. ๒๓๔๘ และยังได้โปรดเกล้าฯ ให้ท้าวหมาสูยเป็นอุปฮาด ให้ท้าวหมาพองเป็นราชวงศ์ ครั้นต่อมาพระเจ้าอนุวงศ์เมืองเวียงจันทน์เป็นกบฏได้มาเกลี้ยกล่อมท้าวหมาแพงให้ร่วมด้วย แต่ท้าวหมาแพงและชาวเมืองกาฬสินธุ์ทั้งมวลยังมีความจงรักภักดีต่อราชวงศ์จักรีไม่เปลี่ยนแปลง เป็นเหตุให้ท้าวหมาแพงถูกทหารอุณหเสียหนี และตัวหัวเสียบประจาน ณ ท่งหนองหอย ตรงกับปี พ.ศ. ๒๓๖๘

เมื่อความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทางกรุงเทพฯ จึงได้มอบให้พระยาราชสุภาวดี (พระยาบดินทร์เดชา) ยกกองทัพขึ้นไปปราบเมืองเวียงจันทน์มีชัยชนะแล้วกวาดต้อนผู้คนเมืองลาวมารวมกันอยู่ที่เมืองกาฬสินธุ์ เป็นจำนวนมากและได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ทำวบุตรเจียม บ้านขามเปี้ย ซึ่งมีความชอบต่อเจ้าพระยาบดินทร์เดชา¹ คือจัดส่งเสบียงครั้งตีทัพเมืองเวียงจันทน์ ขึ้นเป็นพระยาชัยสุนทรเจ้าเมืองกาฬสินธุ์ คนต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๐ และได้แต่งตั้งทำวหล้า ขึ้นเป็นอุปฮาด และทำวอินทิสารผู้เป็นมิตรสหายของทำวหล้า ขึ้นเป็นที่ราชวงศ์ และแต่งตั้งทำวเชียงพิมขึ้นเป็นราชบุตร ครั้นโปรดเกล้าฯ จัดแจงแต่งตั้งเจ้าเมืองกรมการเมืองกาฬสินธุ์ ทั้งปวงเสร็จแล้ว เจ้าพระยาบดินทร์เดชาแม่ทัพ จึงได้ยกกองทัพกลับไป

สำหรับผู้ที่เจ้าเมือง หรือเป็นพระยาชัยสุนทรในสมัยต่อมา กับเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างนั้น ๆ มีโดยลำดับดังนี้

๑. พระยาชัยสุนทร (ทำวโสมพะมิตร) พ.ศ. ๒๓๓๖
๒. พระยาชัยสุนทร (ทำวหมาแพง) พ.ศ. ๒๓๔๘
๓. พระยาชัยสุนทร (ทำวบุตรเจียม) พ.ศ. ๒๓๗๐
๔. พระยาชัยสุนทร (อุปฮาดหล้า) พ.ศ. ๒๓๘๓
๕. พระยาชัยสุนทร (อุปฮาดทอง) พ.ศ. ๒๓๘๙
๖. พระยาชัยสุนทร (ทำวจารย์ละ) พ.ศ. ๒๓๙๔
๗. พระยาชัยสุนทร (ทำวกิ่ง) พ.ศ. ๒๓๙๖

ในสมัยทำวกิ่งนี้ได้โปรดเกล้าฯ ให้ทำวเกษ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นราชวงศ์นั้น แยกออกจากเมืองกาฬสินธุ์ มาตั้งเมืองใหม่อยู่ริมน้ำป่าว น้ำดอกไม้ฝั่งตะวันตกและโปรดเกล้าฯ ตั้งราชวงศ์เกษขึ้นเป็นที่พระราชภูมบริหาร ขนานนามบ้านสระบัวเป็นเมืองกมลไสย ซึ่งตรงกับปี พ.ศ. ๒๔๐๙

และในสมัยเดียวกันนี้ได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งทำวแสน ที่อยู่บ้านโคกคำพันลำขึ้นเป็นพระประชาชนบาลเจ้าเมือง ขนานนามบ้านโคกคำพันลำเป็นเมืองสหสขันธ์

๘. พระยาชัยสุนทร (หนู) พ.ศ. ๒๔๑๕

ในสมัยทำวหนูนี้คือปี พ.ศ. ๒๔๑๖ ได้ขอตั้งบ้านกันทางขึ้นเป็นเมือง และขอเพี้ยคำมูล คนเมืองมหาสารคามมาเป็นเจ้าเมือง และได้โปรดฯ ตั้งเพี้ยคำมูลขึ้นเป็นที่พระประทุมวิเศษเป็นเจ้าเมือง ขนานนามบ้านกันทางเป็นเมืองกันทรวิชัย ขึ้นกับเมืองกาฬสินธุ์

๙. พระยาชัยสุนทร (ทำวนนท์) พ.ศ. ๒๔๒๕

๑๐. พระยาชัยสุนทร (พิ้ว) พ.ศ. ๒๔๒๕

¹เสร็จศึกเจ้าอนุวงศ์แล้ว พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงสถาปนาเจ้าพระยาราชสุภาวดีขึ้นเป็นเจ้าพระยาบดินทร์เดชาที่สมุหนายกใน พ.ศ. ๒๓๗๒ (เวลานั้นท่านอายุได้ ๕๒ ปี)

๑๑. พระยาชัยสุนทร (ท้าวเก) พ.ศ. ๒๔๓๗

ในสมัยนี้ มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นคือ รัฐบาลได้จัดการเปลี่ยนการปกครองจากแบบให้เจ้าเมืองปกครองขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ มาจัดการปกครองให้มี ภาค จังหวัด อำเภอ และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ตั้งให้เมืองร้อยเอ็ด เป็นจังหวัดร้อยเอ็ด บรรดาหัวเมืองต่างๆ ให้ยุบเป็นอำเภอ คือ เมืองกาฬสินธุ์ เป็นอำเภออุทัยกาฬสินธุ์ จนกระทั่งถึงวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้ทรงพระกรุณาฯ ยกฐานะอำเภออุทัยกาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้จังหวัดมีอำนาจปกครองอำเภอ คือ ให้อำเภออุทัยกาฬสินธุ์ อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอกมลาไสย อำเภอยางตลาด ขึ้นกับจังหวัดกาฬสินธุ์ และให้จังหวัดกาฬสินธุ์ขึ้นต่อมณฑลร้อยเอ็ด ให้พระภิรมย์บุรีรักษ์เป็นปลัดมณฑลประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

๑๒. พระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์ (ทอง-จันทรางสุ)

๑๓. หลวงอภัย

๑๔. พระยาชัยสุนทร (บุญ อินทรตุล)

๑๕. พระยาสุรินทรภักดี

๑๖. พระยาเสน่ห่มนตรี

๑๗. พระยาอรรณพเศลลสวัสดิ์

ในสมัยนี้ (รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว) มีเหตุการณ์สำคัญ คือ เกิดข้าวยากหมากแพง เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ การเงินฝืดเคือง จำเป็นต้องยุบจังหวัดต่างๆ ลงเพื่อให้สมดุลกับรายได้ของประเทศ จังหวัดกาฬสินธุ์ก็ถูกยุบเป็นอำเภอ ขึ้นกับจังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔ และโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พระอรรณพเศลลฯ เป็นข้าหลวงประจำจังหวัดมหาสารคาม แทนพระยามหาสารคาม คณาภิบาล ที่ถูกปลดให้รับบำนาญ

ครั้นอยู่ต่อมาจนกระทั่งถึงวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ทางราชการก็ได้ยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดตามเดิม และโปรดเกล้าฯ ให้ขุนบริบาลบรรพตเขตมาเป็นข้าหลวงประจำจังหวัด กาฬสินธุ์ก็มีฐานะเป็นจังหวัดมาจนถึงปัจจุบัน

หลังจากยกฐานะเป็นจังหวัดแล้วตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดในช่วงต้นมีดังนี้

๑. ขุนบริบาลบรรพตเขต

๒. ขุนรัตนาวรพงษ์

๓. นายปลั่ง ทัศนประดิษฐ์

๔. ขุนบุรีราชภูรี นรภักย์

๕. นายเชวง ไชยสุต

๖. นายพร บุญยประสพ

๗. นายเลื่อน ไชแสง
 ๘. นายบุรี พรหมลักขโณ
 ๙. นายสง่า จันทรสาขา
 ๑๐. นายวิเชียร เวชสวรรค์
 ๑๑. นายดำรง วชิโรดม
 ๑๒. นายอรุณ ปุสเทพ
- ฯลฯ

ตามประวัติความเป็นมา ชาวกาฬสินธุ์เป็นผู้ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม มีความขยันขันแข็งเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักถิ่นรักความสงบ เป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์มากแห่งหนึ่งของที่ราบสูง มีคำกลอนเป็นภาษาถิ่นกล่าวอ้างว่า

“กาฬสินธุ์ดินดำน้ำชุ่ม ปลาชุมบ่อนคือแข่งแก่งหาง ปลานางบ่อนคือขางฟ้าล้น จักจั่นฮ้องคือฟ้างวงบน แดกจั่นๆ คนปีบไฮแซว เมืองนี้มีสู่นวแอ่นระบาราฟ่อน”

นอกจากนั้น แล้วชาวกาฬสินธุ์ ยังมีความกลมเกลียวสามัคคี รักษาขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามไว้ได้เป็นอย่างดีตลอดมา มีคำกลอนบทหนึ่งบรรยายไว้เพื่อให้ปวงประชาทั่วไปได้รับทราบถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวกาฬสินธุ์ พอสังเขปว่า

**ประชาชนทุกคนถือสันโดษ
ไม่เหยียดหยม โฝ่สุขทุกวิถี
หาเลี้ยงชีพสัมมามีจารีต
ประเพณีตามอย่างแต่ปางบรรพ์
ทำนาไร่ ไหมปอ และทอผ้า
ผลิตสินค้าจากแรงแข็งขยัน
ทั้งเลี้ยงสัตว์ สารพัดนานาพันธุ์
คราคับขันช่วยชาติไม่ขาดแคลน**

ที่ตั้งและอาณาเขต

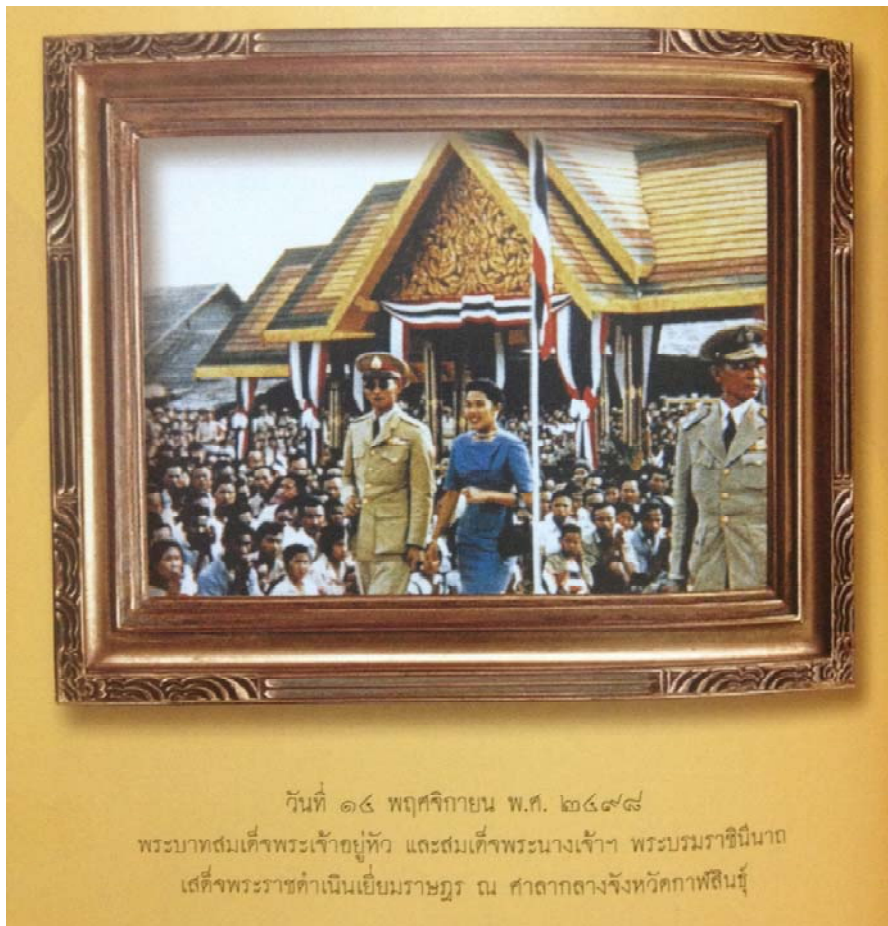
จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๕๕๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ๗,๖๕๐.๑๓๔ ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ ด้านเหนือเป็นที่ราบสูงมีภูเขาสลับซับซ้อน ซึ่งเรียกว่าเทือกเขาภูพาน มีป่าไม้ดงดิบปกคลุมหนาที่บ มีหุบเขาและถ้ำหลายแห่ง ตอนกลางของจังหวัดมีลักษณะเป็นที่ราบกว้างขวางมาก ส่วนตอนกลางของจังหวัดออกไปทางทิศตะวันตกในอดีตมีดงใหญ่ๆ เช่น ดงขวาง ดงแม่เผด ดงมูล เป็นต้น บริเวณตอนใต้ของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม เป็นที่รวมของลำธารเล็กๆ หลายสาย กล่าวโดยสรุปแล้ว จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ริมน้ำป่าว

พื้นที่ของจังหวัดจะสูงทางด้านเหนือ ลาดเอียงลงมาทางด้านใต้ ตอนกลางปกคลุมด้วยป่าโปร่งมีภูเขา สลับซับซ้อนพาดกลางจังหวัด ด้านใต้เป็นที่ราบลุ่มโดยทั่วไป มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	จดจังหวัดอุดรธานี สกลนคร และมุกดาหาร
ทิศใต้	จดจังหวัดร้อยเอ็ด และมหาสารคาม
ทิศตะวันออก	จดจังหวัดร้อยเอ็ด และมุกดาหาร
ทิศตะวันตก	จดจังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น และอุดรธานี

พระมหากษัตริย์คุณต่อจังหวัดกาฬสินธุ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ได้เสด็จพระราชดำเนินปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ในหลายโอกาสดังนี้

วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินออกเยี่ยมประชาชน ชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเสด็จฯ พระราชดำเนินออกจากจวนผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม รถยนต์พระที่นั่งผ่านอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เทือกเขาภูพาน; เสวยพระกระยาหารกลางวัน ณ ผาเสวย ภูพาน; หยุดประทับที่ทางแยกสหัสขันธ์-กุฉินารายณ์ (ปัจจุบันคืออำเภอสมเด็จ) เยี่ยมราษฎร; เสด็จฯ ศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ เยี่ยมราษฎร (จน

มีด); บุษาลักษณ์เมืองกาฬสินธุ์; เสด็จฯ ที่ว่าการอำเภออย่างตลาด แล้วเสด็จพระราชดำเนินต่อไปยังอำเภอกันทรวิชัย และประทับแรมที่จังหวัดมหาสารคาม²

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชบันทึก The Rainmaking Story เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งความตอนหนึ่งของพระราชบันทึกดังกล่าวได้กล่าวถึงเหตุการณ์ขณะเสด็จพระราชดำเนินไปยังศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยแปลเป็นภาษาไทยอย่างไม่เป็นทางการได้ดังนี้ “จากวันที่ ๒ ถึง ๒๐ พฤศจิกายน ๑๙๕๕ (๒๔๙๘) เราได้เยี่ยม ๑๕ จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในวันจันทร์ที่ ๑๔ พฤศจิกายน เราเดินทางโดยรถยนต์ (เดลาเฮย์ ซีดาน สีเขียว) จากนครพนมไปกาฬสินธุ์ ผ่านสกลนคร และเทือกเขาภูพาน เราหยุดโดยไม่มีหมายกำหนดการ³ เมื่อเราพบราษฎรกลุ่มเล็กๆ ชายคนหนึ่งพูดว่า พวกเขาได้เดินมา ๒๐ กิโลเมตรจากภูผินาทรายณ์ เพียงเพื่อมาดูเราขับรถผ่านไป เมื่อรู้ว่าเรากำลังจะไปกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นระยะทางอีกไกลที่จะต้องไป เขาได้บอกให้เราเดินทางต่อไป แม้ว่าเขาอยากจะทำให้เราพักอยู่ เขากล่าวว่าพวกเขาจะต้องไปอีกไกล ดังนั้น เขาจึงได้ให้อาหารห่อเล็กๆ แก่ข้าพเจ้า เมื่อเขาเห็นข้าพเจ้ามองอย่างห่วงใย เขาจึงยืนยันกับข้าพเจ้าว่า เขายังมีอีกห่อหนึ่งสำหรับตัวเขาเอง **นี่เป็นการต้อนรับด้วยความจริงใจที่แท้จริง!** ครั้งต่อไป เราได้หยุดอย่างเป็นทางการที่ทางแยกภูผินาทรายณ์และสหัชชนันท์ ณ ที่นั้น ข้าพเจ้าได้สอบถามราษฎรเกี่ยวกับผลิตผลข้าว ข้าพเจ้าคิดว่าความแห้งแล้งต้องทำลายผลิตผลของพวกเขา แต่ข้าพเจ้าต้องประหลาดใจ เมื่อราษฎรเหล่านั้นกลับรายงานว่ พวกเขาเดือดร้อนเพราะน้ำท่วม สำหรับข้าพเจ้าเป็นการแปลก เพราะพื้นที่แถบนั้นมองดูคล้ายทะเลทรายซึ่งมีฝุ่นดินฟุ้งกระจายอยู่ทั่วไป แท้จริงแล้ว พวกเขามีทั้งน้ำท่วมและฝนแล้ง **นั่นคือ ทำไมประชาชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงยากจนนัก**

จากนั้นเป็นต้นมา ข้าพเจ้าครุ่นคิดถึงปัญหาที่ดูเหมือนว่าแก้ไม่ตกและขัดแย้งกันเองอยู่ในตัว : เมื่อเวลามีน้ำ น้ำก็มากเกินไป ทำให้น้ำท่วมพื้นที่ เมื่อน้ำลด ก็แห้งแล้ง เมื่อฝนตกน้ำท่วมป่าลงมาจากภูเขา เพราะไม่มีสิ่งใดหยุดน้ำเอาไว้ **วิธีแก้ไขคือต้องสร้างเขื่อนเล็กๆ (Check dams) จำนวนมากตามลำธารที่ไหลลงมาจากภูเขาต่างๆ** จะช่วยให้กระแสน้ำค่อยๆ ไหลอย่างสม่ำเสมอถ้าเป็นไปได้ ควรสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำเล็กๆ จำนวนมาก สิ่งนี้จะแก้ไขปัญห่าแห้งแล้งได้ ในฤดูฝนน้ำที่ถูกเก็บไว้ในอ่างเก็บน้ำเหล่านั้นและนำมาจัดสรรน้ำให้ในฤดูแล้ง ยังคงมีอีกปัญหาหนึ่งคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งภาคมีชื่อเสียงว่าเป็นภาคที่แห้งแล้ง ขณะนั้นข้าพเจ้าได้เห็นนตุท้องฟ้าและเห็นว่ามิเมฆจำนวนมาก แต่เมฆเหล่านั้นพัดผ่านพื้นที่แห้งแล้งไป วิธีแก้ไขจึงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรจึงจะทำให้เมฆเหล่านั้นตกลงมาเป็นฝนในท้องถิ่นนั้น ความคิดนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการทำฝนเทียม ซึ่งประสบความสำเร็จในอีก ๒-๓ ปี ต่อมาในภายหลัง ...” (สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร, ๒๕๕๕ : ๖)

² สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร (๒๕๕๕), หน้า ๓.

³ ณ บ้านแก่งกะอาม ตำบลแซงบาดาล อำเภอสหัชชนันท์ (ปัจจุบัน คือ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์)

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ใฝ่ชมพระบารมี ในการเสด็จพระราชดำเนินคราวแรกนี้ กล่าวได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสำรวจและรับทราบข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่การทำมาหากินของประชาชน ซึ่งจะพิจารณาได้จากคำกราบบังคมทูลของผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ นายเชวง ไชยสุต (ในขณะนั้น) บางตอนดังนี้

"...ขณะนี้จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพลเมืองประมาณ ๓๖๙,๓๕๐ คน อาชีพสำคัญคือ การทำนา มีเนื้อที่ประมาณ ๙๕๐,๐๐๐ ไร่เศษ โดยอาศัยดินฟ้าอากาศตามธรรมชาติ หากฝนตกต้องตามฤดูกาล การทำนาได้ผลดีราษฎรซึ่งมีการอยู่กินอย่างง่าย ก็มีความสุขสมบูรณ์ ปีที่แล้วมาฝนตกชุกน้ำท่วม เป็นเหตุให้นาเสียหายเป็นจำนวนมาก..."

วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๙ เวลา ๑๑.๒๐ น. เสด็จไปในการพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน และทรงเยี่ยมชุดควบคุมตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๔๑ กิ่งอำเภอหนองกุงศรี (ปัจจุบันคือ อำเภอหนองกุงศรี)

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอทุกพระองค์ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร ที่บ้านนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ เสด็จถึงสนามบินนาคู นายอรุณ ปุสเทพ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ (ในขณะนั้น) กราบบังคมทูลรายงาน จากนั้นทรงเยี่ยมประชาชนที่ใฝ่รอรับเสด็จ ครั้นเสด็จฯ ถึงฐานปฏิบัติการบ้านนาคู กองร้อยทหารราบที่ ๓๐๓๒ ตำบลนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ และร้อยเอกล นกนิมิตร สัมครการ ผู้บังคับกองร้อยฯ กราบบังคมทูลรายงานสรุปสถานการณ์แล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสิ่งของและพระเครื่องแก่ทหารก่อนทรงพระราชดำเนินทอดพระเนตร บริเวณฐานปฏิบัติการ และได้มีพระราชปฏิสันถารเกี่ยวกับภารกิจและทุกข์สุขของทหารตามที่ตั้งกำลัง จากนั้นทรงเยี่ยมราษฎรที่มาใฝ่ทูลละอองธุลีพระบาทอยู่เป็นจำนวนมาก ณ บริเวณหน้าฐานปฏิบัติการ ได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสำคัญของการร่วมมือกันระหว่างราษฎรและข้าราชการฝ่ายพลเรือน ตำรวจและทหารในอันที่จะพัฒนาท้องถิ่น ให้เจริญก้าวหน้า เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของส่วนรวม และได้มีพระราชดำรัสถึงการทำมาหาเลี้ยงชีพ โดยเฉพาะในเรื่องการทำนาทำไร่ และทอผ้าไหมมัดหมี่ สมควรแก่เวลาจึงประทับรถยนต์แลนด์โรเวอร์ที่ฝายจังหวัดได้จัดเป็นพระราชพาหนะ เสด็จฯ ไปทอดพระเนตร โรงเรียนบ้านนาคู กรป.กลาง อุบลรัตน์ให้ไปทำการตรวจรักษา และแจกจ่ายยาแก่ผู้ป่วยจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตพื้นที่อำเภอนาคู

เมื่อเสด็จถึงโรงเรียนบ้านนาคูแล้ว ได้มีพระกระแสพระราชดำรัสกับนายพูนศักดิ์ โคกลือชา ครูใหญ่โรงเรียนบ้านนาคู กรป.กลางอุบลรัตน์ แสดงออกถึงความพอพระราชหฤทัยที่นักเรียนได้ปลูกพืชผักในแปลงหน้าโรงเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาที่จะฝึกให้นักเรียนรู้จักหลักการเกษตรกรรมเบื้องต้น อีกทั้งเป็นการฝึกให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานอีกด้วย ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการดำรงชีพเสร็จแล้วเสด็จขึ้นทอดพระเนตรอาคารเรียนและการปฏิบัติงานของหน่วยแพทย์พระราชทาน ซึ่งได้ทำการ

ตรวจรักษา และแจกจ่ายยาแก่ผู้ป่วยที่รักษาตัวอยู่ในเวลานั้น เป็นเวลาอันสมควร จึงเสด็จฯ กลับไปประทับ เสด็จคอปเตอร์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินออกจากฐานปฏิบัติกรบ้านนาคู กลับถึงภูพานราชนิเวศน์ เมื่อเวลา ๑๘.๐๐ น.

พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์เสด็จเยี่ยมและพระราชทานของขวัญแก่ตำรวจตระเวนชายแดนที่ ชค.ตชด. ๔๑ (ชุดควบคุมยุทธวิธีตำรวจตระเวนชายแดน ๔๑ บก.ตชด. ภาค ๒) ณ บ้านหนองริวหนั่ง ตำบลลำหนองแสน กิ่งอำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์

๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๒ เวลา ๑๕.๑๐ น. เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมชุดควบคุมตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๔๑ กิ่งอำเภอนองบุรี

พ.ศ. ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จเยี่ยมราษฎรที่อำเภอนงนุช จังหวัดกาฬสินธุ์ นายประคิด พินเจริญ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ (ในขณะนั้น) และข้าราชการเฝ้ารับเสด็จ **วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๔** เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยจวน บ้านบ่อแก้ว ตำบลบ่อแก้ว อำเภอนงนุช จังหวัดกาฬสินธุ์ ทรงปล่อยปลาชนิด ปลาตะเพียนขาว และปลาลี่สก และกึ่งจำนวน ๒,๐๐๐ ตัว ลงในอ่างเก็บน้ำแล้วทรงพระดำเนิน ทอดพระเนตรบริเวณอ่างและคลองระบายน้ำกับแปลงส่งเสริมการปลูกพืชฤดูแล้งห้วยจวน ซึ่งสำนักงานเกษตร อำเภอนงนุชส่งเสริมให้ราษฎรปลูกพริกและข้าวโพดบริเวณขอบอ่างเก็บน้ำ จากนั้นทรงพระดำเนินเยี่ยมราษฎร เขาวงที่เข้ามาทูลละอองธุลีพระบาท ณ บริเวณอ่างเก็บน้ำ และทอดพระเนตรการปฏิบัติงานของแพทย์หลวง ซึ่งพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้เดินทางล่วงหน้ามาตั้ง หน่วยแพทย์ชั่วคราวเพื่อตรวจรักษาราษฎร สมควรแก่เวลา จึงประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินกลับพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ เมื่อเวลา ๒๐.๔๕ น.

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมราษฎรที่อำเภอนงนุช จังหวัดกาฬสินธุ์ นายสนิทวงศ์ อุเทศนันท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ (ในขณะนั้น) กราบบังคมทูลรายงาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรบ้านกุดสิม ตำบลคุ้มเก่า อำเภอนงนุช จังหวัดกาฬสินธุ์ และเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสภาพภูมิประเทศลำพะยังที่บ้านกุดตอแก่นและอ่างเก็บน้ำห้วยสายนาเวียง ตำบลคุ้มเก่า อำเภอนงนุช จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้พระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบน (ห้วยวังคำ) บ้านดงหมู ตำบลคุ้มเก่า บ้านนาวิ ตำบลสงเปลือย อำเภอนงนุช เพื่อช่วยเหลือราษฎรในเขตพื้นที่ดังกล่าว ให้มีน้ำใช้ทำการเกษตรและอุปโภคบริโภคตลอดปี นอกจากนี้ยังสามารถบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ตอนล่างได้อีกส่วนหนึ่ง

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕
บริเวณพื้นที่บ้านกุดลิ้ม ตำบลลุ่มแก้ว อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

พระราชดำริ

- ให้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยัง และขยายระบบส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำลำพะยังพร้อมทั้งให้พิจารณาขุดสระน้ำประจำไร่นาตามแนวทฤษฎีใหม่
- ให้พิจารณาวางโครงการแก้มลิงสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบน (จังหวัดชัยภูมิ) อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ พร้อมทั้งก่อสร้างอาคารบังคับน้ำในลำพะยังที่ปากกุดตอนบนเพื่อเป็นแหล่งกักเก็บน้ำช่วยเหลือราษฎรให้มีน้ำใช้สำหรับการเกษตรและอุปโภค-บริโภคได้ตลอดปี นอกจากนี้ยังช่วยบรรเทาปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ลำพะยังตอนล่างอีกด้วย
- ให้พิจารณาจัดหาน้ำเพื่อสนับสนุนการเพาะปลูกของราษฎร โดยการดำเนินการขุดสระเก็บกักน้ำตามทฤษฎีใหม่ในบริเวณพื้นที่ที่ราษฎรนั้นคิดเฉลี่ย ๑ ไร่ ๓ งาน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ให้กรมชลประทาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของจังหวัดกาฬสินธุ์ที่พิจารณาวางโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำในทำเลที่เหมาะสมสำหรับจ่ายน้ำให้พื้นที่ทำนาข้าวในยามที่ฝนทิ้งช่วงหรือในฤดูแล้ง

การสนองพระราชดำริ

๑. โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ (น้ำฝน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
๒. โครงการอ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

๑-๔. ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เสด็จฯ บริเวณพื้นที่บ้านกุดลิ้ม จังหวัดกาฬสินธุ์

๕. โครงการอ่างเก็บน้ำลำพะยังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

๕-๖. โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ (น้ำฝน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

วันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานเปิดพิพิธภัณฑ์สิรินธร ซึ่งเป็นสถานที่แสดง ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ไดโนเสาร์ และซากสัตว์ดึกดำบรรพ์ที่ทันสมัยและใหญ่ที่สุดในอาเซียน ที่ภูเก้าบ่อ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมี นายเดชา ตันติยวงค์ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ (ในขณะนั้น) พร้อมด้วยหัวหน้าส่วนราชการและพสกนิกรรับเสด็จเป็นจำนวนมาก หลังจากนั้น เวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม

ราชกุมารี เสด็จไปเป็นองค์ประธานประกอบพิธีบรรจุมะหรณสารวิธิตู ที่เจดีย์เจ็ดกษัตริย์ วัดเวฬุวัน
อำเภอสหัชชันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
จะเสด็จเปิดสะพานเทพสุดา จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างเป็นทางการ เวลา ๐๙.๐๐ น. เสด็จพระราชดำเนิน
บริเวณเชิงสะพานเทพสุดา อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ทรงประกอบพิธีเปิดสะพานเทพสุดา
(สะพานข้ามอ่างเก็บน้ำลำปาว) รวมทั้งทอดพระเนตรนิทรรศการสะพานเทพสุดา โดยมีรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รอง
ปลัดกระทรวงคมนาคม อธิบดีกรมทางหลวงชนบท รองอธิบดีกรมทางหลวงชนบท ผู้ว่าราชการจังหวัด
กาฬสินธุ์ พร้อมคณะผู้บริหารระดับสูง ข้าราชการและประชาชนเฝ้ารับเสด็จ

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อสะพานข้ามอ่างเก็บน้ำลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ว่า “สะพานเทพ
สุดา” ซึ่งหมายถึงสะพานเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สะพานเทพสุดา มีจุดเริ่มต้นที่ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัชชันธ์ มีจุดสิ้นสุดโครงการที่ตำบลหนองบัว
อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด ๒ ช่องจราจร ความยาวสะพาน
๒,๐๔๐ เมตร ถนนต่อเชื่อมโครงการผิวจราจรกว้าง ๗ เมตร ไหล่ทางกว้างข้างละ ๒.๕๐ เมตร ความยาว
๑,๔๓๙ เมตร ซึ่งเริ่มก่อสร้างตั้งแต่วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙ แล้วเสร็จเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๕๕๓ ใช้เวลาก่อสร้าง ๑,๔๙๒ วัน โดยใช้งบประมาณในการก่อสร้างทั้งสิ้น ๔๙๘,๘๕๐,๐๐๐ บาท

วันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ เวลา ๐๙.๓๐ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทรงเปิด
"อาคารเฉลิมพระเกียรติ ๗ รอบพระชนมพรรษา" สร้างขึ้นเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระ
ชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินไปยังอาคารโรงฝึกพลศึกษา ทรงเปิดนิทรรศการ "**๒๒๐ ปี เมือง
กาฬสินธุ์**" จัดแสดงประวัติความเป็นมาของจังหวัด ซึ่งจากหลักฐานทางโบราณคดีระบุว่า เคยเป็นที่อยู่
อาศัยของเผ่าละว้าที่มีความเจริญด้านอารยธรรมประมาณ ๑ พัน ๖๐๐ ปี ในปี พ.ศ. ๒๓๓๖ บ้านแก่ง
สำโรงได้รับการสถาปนาเป็นเมืองกาฬสินธุ์ โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้
พระราชทานนามว่า "เมืองกาฬสินธุ์" หรือ "เมืองน้ำดำ" ต่อมาได้ยกฐานะเป็นจังหวัดในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ มี
ชื่อเสียงในการผลิตผ้าไหมแพรวาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทย หรือภูไท และเป็นแหล่งค้นพบรอยเท้า
และซากโครงกระดูกของไดโนเสาร์กว่า ๗๐๐ ชิ้น อายุกว่า ๑๕๐ ล้านปีที่มีความสมบูรณ์มาก

โอกาสนี้ ทอดพระเนตรนิทรรศการผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนพี่โรงเรียนน้องใน
พระราชดำริฯ ซึ่งโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ได้เข้าร่วมโครงการฯ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มีโรงเรียนตำรวจ
ตระเวนชายแดนบ้านแก่งศรีโคตร อำเภอสิรินธร และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านปากลา อำเภอ

โขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานีเป็นโรงเรียนน้อง โดยช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาผ่านกิจกรรมต่างๆ อาทิ ค่ายพี่เยี่ยมน้องที่จัดฐานการเรียนรู้ ๗ ฐาน เน้นบูรณาการโครงการคุณธรรม และโครงการอาชีพ พร้อมกันนี้ ทอดพระเนตรนิทรรศการของโรงเรียนฯ เช่น โครงการภาษาไทยสืบสาน นิทานอาเซียน ผ่านผญาคำกลอน และรางวัลเหรียญทองระดับโลกวาดภาพ รถในฝัน

ต่อจากนั้น ทรงเปิดห้องสมุด "พิทยาสรรพ์" ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ ๗ รอบ พระชนมพรรษา เป็นห้องสมุดดิจิทัลที่ใช้โปรแกรมระบบ ไอซีที ดิจิตอล ไลเบอรี (ICT Digital Library) และทอดพระเนตรห้องเรียนไอซีที ซึ่งจัดการเรียนรู้ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ รวมทั้งจัดห้องเรียนด้วยระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ สำหรับโครงการสอนทางไกลให้กับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแก่งศรีโคตร อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ในการนี้ทอดพระเนตรวงดนตรีโปงลางรำพื้นเมือง และการบรรเลงโปงลางของราษฎรด้วย

ที่มา: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=235812843291096&set=pcb.235812876624426&type=1&theater>

ปูชนียบุคคลสำคัญในอดีต

กาฬสินธุ์เป็นเมืองเก่า ตั้งเป็นเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีปูชนียบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตของกาฬสินธุ์ที่สมควรได้รับการยกย่องและเทอดทูน คือ ท้าวโสมพะมิตร และพระราชพรหมจริยคุณ ซึ่งมีประวัติโดยสังเขปดังนี้

ท้าวโสมพะมิตร

ท้าวโสมพะมิตรเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๒๗๖ ทางดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงบิดาเป็นโอรสของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ ๒ (พระไชยองค์แก้ว) (พ.ศ. ๒๒๕๐ – ๒๒๗๓) พระมหากษัตริย์ลาวสมัยราชอาณาจักรล้าน

ช้างเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นพระราชนัดดาในพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช มารดาเป็นหลานสาวของเจ้าฟ้าขาว รับราชการในราชสำนักนครเวียงจันทน์

ครั้นถึงปี พ.ศ. ๒๓๑๐ พระเจ้าองค์เวียงนครแห่งนครเวียงจันทน์สิ้นพระชนม์ลง โอรสทำวเพี้ยเมือง แสนได้ยกกองทัพเข้ายึดนครเวียงจันทน์ประสพผลสำเร็จ และได้สถาปนาขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินสืบแทน ทรงพระนามว่า “พระเจ้าศิริบุญสาร” บ้านเมืองใหญ่ย่อยต่างได้รับความเดือดร้อนมาก เพราะพระองค์ทรง กดขี่ข่มเหง เบียดเบียนอาณาประชาราษฎร์

ท้าวโสมพะมิตรจึงได้อพยพผู้คนจำนวนหนึ่งมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนริมน้ำป่าว ซึ่งเรียกว่าบ้านแก่ง สำโรง และได้จัดสร้างหลักเมืองขึ้น ณ ที่ตั้งศาลเจ้าพ่อหลักเมืองปัจจุบัน หลังจากนั้น ท้าวโสมพะมิตรก็ได้ นำเครื่องบรรณาการเข้าถวายสวามิภักดิ์ต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และได้รับ พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อพยพฐานะบ้านแก่งสำโรงขึ้นเป็นเมือง เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๓๖ พระราชทานนามว่า “เมืองกาฬสินธุ์” พร้อมทั้งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ท้าวโสมพะมิตร เป็น “พระยาชัยสุนทร” ครองเมืองกาฬสินธุ์เป็นคนแรก

พระยาชัยสุนทรได้ปกครองบำไพร่ อาณาประชาราษฎร์ให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขด้วยดีเสมอ มา จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๓๔๘ พระยาชัยสุนทรทรงชราภาพมาก จึงมอบราชการเมืองให้กับท้าวหมาแพง บุตรพระยาอุปชา เป็นผู้ว่าราชการเมืองกาฬสินธุ์สืบแทน และต่อมาได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งท้าวหมาแพงเป็นที่พระยาชัยสุนทร ครองเมืองกาฬสินธุ์สืบแทน

พระราชพรหมจริยคุณ

พระราชพรหมจริยคุณ เป็นบุตรท้าวพิมเสน และนางก้อม นามเดิมว่า คำภา นามสกุล ธารเพิ่ม เกิดวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๒๓ ที่บ้านโนนสูง ตำบลหนองแปน อำเภอภมกลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

พระราชพรหมจริยคุณได้บวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๖ ปี ณ วัดบ้านโนนสูง ตำบลหนองแปน อำเภอภมกลาไสย และดำรงสมณเพศตลอดมาจนได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดกาฬสินธุ์ และดำรงตำแหน่งนี้ตลอดมา จนถึงวันมรณภาพ

พระราชพรหมจริยคุณ วัดศรีบุญเรือง เจ้าคณะจังหวัดกาฬสินธุ์

ที่มา: <http://img-95.uamulet.com/uauctions/UAKGIImages/2012/4/19/6347047036352200002.jpg>

พระราชพรหมจริยคุณเป็นผู้บำเพ็ญศาสนิกและทำนุบำรุงศาสนา จนเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของคนทั่วไป กรณียกิจที่พระคุณท่านได้ทำและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมีดังนี้

๑. ด้านการปกครองสงฆ์ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดกลาง เป็นเจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง เป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นรองเจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม ฝ่ายสาธารณูปการจังหวัดมหาสารคาม เป็นเจ้าคณะจังหวัดกาฬสินธุ์

๒. การบริหารการศึกษา ได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนบาลีไวยากรณ์และอักษรสมัย ครูสอนพระปริยัติธรรม เป็นกรรมการตรวจข้อสอบ ประโยคนักธรรมสนามหลวง และเป็นประธานกรรมการตรวจข้อสอบนักธรรมตรี-โท ด้วย

๓. งานสาธารณูปการ ได้สร้างกุฏิ อุโบสถ ศาลาการเปรียญ หอระฆังตามวัดต่างๆ ขณะที่ท่านอยู่ประจำ ไม่ต่ำกว่า ๑๐ วัด นอกจากนี้ ยังได้ร่วมสร้างตึกสงฆ์อาพาธ ที่โรงพยาบาลกาฬสินธุ์

๔. งานเผยแผ่ ท่านได้ออกอบรมศีลธรรมแก่พระภิกษุสามเณร และประชาชนทุกหมู่บ้าน ทุกตำบลในเขตจังหวัดเป็นงานประจำ โดยหมุนเวียนกันไปทุกอำเภอ นอกจากนี้ยังได้อบรมศีลธรรมแก่ข้าราชการ ตามหน่วยงานราชการทั่วจังหวัด

พระราชพรหมจริยคุณ มีสุขภาพอนามัยแข็งแรงดีตลอดมา ท่านได้เริ่มเจ็บป่วยจนกระทั่งวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ เวลา ๒๑.๔๕ น. ท่านได้มรณภาพลงด้วยอาการสงบ สิริรวมอายุของท่านได้ ๙๓ ปี ๒ เดือน ครองสมณเพศ ๘๖ พรรษา

บทส่งท้าย

กาฬสินธุ์ในวันที่มีอายุ ๒๒๐ ปี กำลังเติบโตตามพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นเมืองที่มีความสำคัญต่อการคมนาคมขนส่งและการท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิพิธภัณฑสถานสิรินธร (ภูกุ่มข้าว) ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑสถานและแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัยไดโนเสาร์ และซากสัตว์ดึกดำบรรพ์ที่ทันสมัยและใหญ่ที่สุดในอาเซียน ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งก็ได้ส่งผลดีต่อแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ รวมถึงธุรกิจภาคบริการภายในจังหวัดกาฬสินธุ์ เช่น โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น นอกจากนี้ สะพานเทพสุดา ยังเป็นโครงข่ายเชื่อมเส้นทางคมนาคมขนส่งจากจังหวัดหนองคาย อุดรธานี ผ่านจังหวัดกาฬสินธุ์ ไปยังจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นประตูสู่อินโดจีน (เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก หรือ East-West Economic Corridor: EWEC) หรือเส้นทางกาฬสินธุ์-มุกดาหาร-สปป.ลาว และประเทศเวียดนาม จะช่วยร่นระยะทางได้กว่า ๑๐๐ กิโลเมตร รวมถึงการขนส่งสินค้าทางการเกษตรเข้าสู่ตัวจังหวัด โดยเฉพาะอำเภอหนองกุงศรี อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ช่วยร่นระยะทางกว่า ๘๐ กิโลเมตร ช่วยลดต้นทุนในการขนส่งสินค้า หากต้องการเดินทางจากจังหวัดกาฬสินธุ์ไปจังหวัดอุดรธานี จะร่นระยะทางได้ประมาณ ๔๕ กิโลเมตร นอกจากนี้ สะพานเทพสุดาถือว่าเป็นสะพานข้ามน้ำจืดที่ยาวที่สุดในประเทศไทย โดยบนสะพานสามารถมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงาม

บริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำลำปาว สนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดกาฬสินธุ์และการท่องเที่ยวในภูมิภาค ทำให้ประชาชนมีเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กาฬสินธุ์. (มปป.). มปท. (เอกสารเก่า)

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. (๒๕๕๓). คู่มือ สองพระบารมี. กรุงเทพฯ : มติชน, พระครูกุสินาราทิพัทธ์, วัดสว่างคงคา เจ้าคณะอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. (๒๕๐๓). ประวัติศาสตร์ลาว. พระนคร: บริษัท กิม หลี่หงวน จำกัด,

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. เจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) [ออนไลน์]. ๒๕๕๖. แหล่งที่มา:

[http://th.wikipedia.org/wiki/เจ้าพระยาบดินทรเดชา_\(สิงห์_สิงหเสนี\)](http://th.wikipedia.org/wiki/เจ้าพระยาบดินทรเดชา_(สิงห์_สิงหเสนี)) [๗ เมษายน ๒๕๕๗]

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. พระยาชัยสุนทร (โสมพะมิตร) [ออนไลน์]. ๒๕๕๗. แหล่งที่มา: [http://th.wikipedia.org/wiki/พระยาชัยสุนทร_\(โสมพะมิตร\)](http://th.wikipedia.org/wiki/พระยาชัยสุนทร_(โสมพะมิตร)) [๗ เมษายน ๒๕๕๗]

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.). (๒๕๕๔). ประมวลพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.,

สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ [ออนไลน์]. ๒๕๕๓. แหล่งที่มา: <http://www.kalasin.go.th/dmr/> [๗ เมษายน ๒๕๕๗]

สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร. (๒๕๕๕). พระบิดาแห่งฝนหลวง. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์,

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๗. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่จังหวัดกาฬสินธุ์และร้อยเอ็ด [ออนไลน์]. ๒๕๕๗. แหล่งที่มา: http://news.ch7.com/detail/64928/สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ_19-03-57.html [๗ เมษายน ๒๕๕๗]

สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้, สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. พระราชกรณียกิจ [ออนไลน์]. ๒๕๔๒. แหล่งที่มา:

http://dnfe5.nfe.go.th/reign/king72/n_east/karas/king/king1.htm#ตอนที่๑ [๗ เมษายน ๒๕๕๗]

ASTV ผู้จัดการออนไลน์. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จเปิดพิพิธภัณฑ์สิรินธร จ.กาฬสินธุ์ [ออนไลน์]. ๒๕๕๑. แหล่งที่มา:

<http://www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9510000145390&TabID=2&> [๗ เมษายน ๒๕๕๗]

ASTV ผู้จัดการออนไลน์. สมเด็จพระเทพฯ เสด็จทรงเปิดสะพานข้ามอ่างเก็บน้ำลำปาว [ออนไลน์]. ๒๕๕๔. แหล่งที่มา:

<http://www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9540000148803> [๗ เมษายน ๒๕๕๗]